СРЕДНО УЧИЛИЩЕ
„Летец Христо Топракчиев”-гр. Божурище, област Софийска,
ПК 2227, ул. „Иван Вазов” №10

Утвърдил:
Директор: Мая Спасова
Приета от Педагогически съвет с *Протокол №11/10.09.2026 г.*

ПРОГРАМА

ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

за учебната 2026/2027 година

Програмата е разработена в съответствие с Наредба № 13 от 21. септември 2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, Обн. ДВ. бр.80 от 11. Октомври 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.80 от 28. Септември 2018г. Изм.и доп. Обн. ДВ.бр.75 от 1 септември 2023 г. В сила от 01.09.2023 г.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. СЪЩНОСТ

- ✓ Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданс поведение.
- ✓ Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и з доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.
- ✓ Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
- ✓ Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

2. НАСОКИ

Учениците

- ✓ Да познават институциите и ценностите на демокрацията;
- ✓ Да се формират личности с позиция и способност да защитават своите права чрез различни дейности;
- ✓ Да изразяват гражданската си позиция;
- ✓ Да вземат решения за своето развитие;
- ✓ Да носят отговорност за решенията си.

3. РЕАЛИЗИРАНЕ

- ✓ в процеса на придобиването на всички видове училищна подготовка.
- ✓ в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;
- ✓ в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие
- ✓ национална програма „Без свободен час", модул „Без свободен час в училище“
- ✓ в групите по „Занимания по интереси"
- ✓ интегрирано по учебни предмети
- ✓ занимания по интереси в ЦОУД;
- ✓ включване в международни и национални инициативи;
- ✓ чрез проекти и мултимедийни презентации, разработени от учители и ученици
- ✓ чрез дейността на педагогическия съветник и психолога;
- ✓ в извънкласни и извънучилищни форми на работа;

4. АКЦЕНТИ

- ✓ здравно образование;
- ✓ превенция на зависимостите/наркомания, алкохол, тютюнопушене/;
- ✓ сексуално образование и превенция на СПИН;
- ✓ екологично образование и възпитание;
- ✓ патриотично възпитание;
- ✓ военно обучение;
- ✓ електронно управление и медийната грамотност.
- ✓ превенция на насилието;
- ✓ справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- ✓ защита при бедствия и аварии;
- ✓ превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
- ✓ безопасност на движението по пътищата

II. ЦЕЛ

Усвояване на социални знания и умения за отстояване на правата, изпълняване на задълженията и поемане на отговорности като членове на гражданското общество.

III. ЗАДАЧИ

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общоучилищния живот.
2. Изграждане на здравна и екологична култура.
3. Свободен и самостоятелен избор на професионален път на развитие и реализация.
4. Изграждане на национално самочувствие и отговорност у учениците, възпитание на инициативност и подготовка за пълноценен живот.
5. Противодействие на агресивността, насилието и настъплението на секти.
6. Развиване на базови дигитални и медийни умения.
7. Усвояване на необходимите знания, умения и нагласи, за използване на медии в онлайн и офлайн среда, които са важна част от дигитално-медийната грамотност.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО , ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

I. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА УЧИЛИЩНИ РИТУАЛИ

а) откриване и закриване на учебната година;
б) официално раздаване на свидетелството за основно образование, диплома за средно образование;
в) награждаване на отличили се ученици и учители;
г) поддържането на училищен кът и съхраняването на училищното знаме;
д) честването на национални празници, официални празници, дните на национални герои и будители, отбелязване на 90 години от откриването на СУ „Летец Христо Топракчиев“ с поредица от училищни мероприятия през цялата учебна година.

- 16.10-Честване на Патронния празник на училището.
- 01.11- Ден на будителите
- 19.02 - Обесването на Васил Левски;
- 03.03 - Освобождението на България;
- 09.05 - Ден на Европа
- 24.05-Ден на славянската писменост
- м. май- включване в училищни и общински тържества
- 01.06- Отбелязване на Международния ден на детето

II. ИЗБОР НА УЧИЛИЩНИ ЗНАЦИ И СИМВОЛИ, УЧИЛИЩЕН ХИМН

Символи

Знаме на училището
Лого на училището
Ключ на знанието
Плакет

III. ВЪЗПИТАВАНЕ В ТРАЙНИ НАВИЦИ ЗА ОТДАВАНЕ НА ПОЧИТ И ИЗРАЗ НА НАЦИОНАЛНОТО САМОСЪЗНАНИЕ

а) изслушване на националния химн в тържествени за държавата и училището моменти;
б) поставяне на националния флаг и на знамето на Европейския съюз на фасадата на училището;
в) издигане на националния флаг на училищни тържества и посрещане на знамето на училището
г) 24.05 - Ден на славянската писменост и култура

- награждаване на изявени ученици, постигнали отлични резултати в обучението и класирани в състезания и олимпиади.

- удостояване с наградата „Учител на годината“ в две категории: „Учител на годината“ в начален етап на образование и „Учител на годината“ в прогимназиален и гимназиален етап на образование.Наградите са плакет, грамота и финансовите средства, осигурени от бюджета на училището, и се връчват от директора на училището. Всяка награда е индивидуална и се връчва за една година. За награди могат да бъдат предлагани педагогически специалисти от училището, отговарящи на показателите в Приложение №1 от Система за награждаване на учители и педагогически специалисти.
- Награждаване на ученик, клас, родител или член на персонала на СУ „Летец Христо Топракчиев” с грамота за етично поведение, доброволчество, прояви на доблест и смелост. Дейността е заложена в плана за работа на УК по етика Предложенията се разглеждат от училищната комисия по етика

IV. ПОДКРЕПА НА ИНИЦИАТИВНОСТТА И УЧАСТИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ ЧРЕЗ ПОДХОДЯЩИ ЗА ВЪЗРАСТТА ИМ ВКЛЮЧВАЩИ ДЕМОКРАТИЧНИ ПРАКТИКИ

1.Участие в Ученически съвет като форми на ученическо самоуправление;

2.Организиране на доброволчески дейности във и извън училище;

2.1 Провеждане на благотворителни акции за събиране на дрехи и парични средства за деца в неравностойно социално положение

2.2. Организиране и участие в Благотворителни концерти в помощ на болни и пострадали в инциденти.

2.3. Съдействие за подпомагане на благородни инициативи- благотворителни акции.

3.Поддържане на интернет страница / сайт на училището с активното участие на учениците в различни изяви-конкурси, състезания, олимпиади, изложби и др.

3.1. Периодични презентации, посветени на различни международни, национални и училищни събития:

22.09.-Ден на независимостта на България;

16.10.- патронен празник;

25.12.- Коледа;

19.02.- Обесването на Левски;

03.03.- Национален празник на Република България;

22.03.-Световен ден на Земята;

25.03. - Световен ден на природните науки;

24.05.-Ден на славянската писменост култура;

3.2 Организиране на училищни празници, кампании и събития съобразно календара на световните,международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници;

4.Организиране на училищни конкурси по инициатива на ученическия съвет

- **Подкрепящи здравето:**

01.12. - Световен Ден за Борба срещу СПИН-;
17. 05. - Национален Ден на спорта - да се отбележи в часовете по ФВС по преценка на преподавателите.
22.05- Училищен спортен празник
31. 05. - Световен Ден без тютюнопушене - беседа с презентации в ЧК,

- **Подкрепящи толерантността:**

16.11. Международен Ден на толерантността - беседа в ЧК, изработване на табла в часовете по изобразително изкуство, съвместни дейности за приобщаване на децата със специални образователни потребности.
25.02. Световен ден за борба с тормоза в училище - мероприятия свързани с деня на розовата фланелка.

- Подкрепящи социалната чувствителност:

18.11. - Световен Ден в памет на жертвите на катастрофи - в часовете по БДП

- **Подкрепящи правата на човека:**

02. 04. - Международен ден на Детската книга-читателски маратон в училищната библиотека
24.10. - Международен Ден на ООН- презентация;
01. 06. - Международен Ден на детето

- **Подкрепящи опазването на околната среда**:

22. 03. - Световен ден на Земята (водата) - презентации , участие в конкурси.
25.04. 2025 - Екологичен ден- почистване и облагородяване на училищните дворове и околните пространства.

5.Организиране на обучения на връстници от връстници;

6.Участие в клубове и неформални групи по интереси;

Теми и способи за организиране на обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование

1	**Основни човешки права, свободи и отговорности.** • Изработване « Правилник на нашия клас» съвместно с учениците. Включват се и санкции при неспазване на правилата, предложени от децата. • Избор на отговорник на класа и дежурни ученици. • Запознаване с Конвенция за правата на детето и правилника за вътрешен ред на училището.
2	**Демокрацията в „малкото ни общество”** • Опознаване на родното място- обществени сгради и природни обекти. • Изработване и попълване на лексикон. • Сформиране на клубове по интереси.

	• Издаване на училищен вестник.
3	**Нашествието на чужди модели на поведение.** • Образователни филми и презентации. • Ролеви игри и дискусии. • Среща с психолог, педагогически съветник
4	**Детето в училището – модели на поведение.** • „Какво добро направих днес!“ – табло в класната стая. • Поощрителни награди и грамоти за направено добро дело. • Публикуване в сайта на училището.
5	**Училището е като семейството.** • Организиране на екскурзии, зелени училища, тържества. • Посещение в църквата на големи християнски празници. • Сформиране на групи по интереси.
6	**Общуване между родители и деца.** • Ден на отворени врати. • Учител за един ден – родителят е в ролята на учител. • Съвместни мероприятия с родители – състезания, тържества, излети, облагородяване на училищното пространство.
7	**Децата имат нужда от внимание.** • Среща-тренинг на родителите с психолог. • Провежде на на анкети сред учениците с цел проучване на техните интереси и нужди. • Използване на ролеви игри.
8	**Проблеми на общуването мужду деца.** • Включване на по-големи ученици в ролята на медиатори. • Съвместна дейност с ученическото самоуправление. • Игри за изграждане на доверие. • Стая на Доверието.
9	**България в Балканите и Европа.** • Съвместна работа с училища от различни градове в България и чужбина, чрез реализиране на проекти в eTwinning. • Игри и викторини за България и ЕС • Оформяне на детски кът за европейския съюз http://europa.eu/kids-corner/index_bg.htm http://europa.eu/teachers-corner/home_bg
10	**Национални символи и официални празници в Република България.** • Посещения на музеи, библиотеки и паметници. • Тематични изложби, изготвяне на табла, презентации. • Тържествено отбелязване на празници.

11	**Значими национални културни достижения.** • Среща с успели личности с цел мотивация на постоянство и упоритост в работата.
12	**Професии и длъжности.** • «Ден на бащата» • Срещи с представители на различни професии- родители, представители на бизнеса
13	**Народни традиции и обичаи.** • Изработване на предмети, сувенири и картички свързани с традициите и обичаите. • Участия в благотворителни базари и изложби. • Пресъздаване на народните традиции и обичаи.
14	**Традиции и обичаи в нашето училище.** • Организиране и отбелязване на училищни празници, изложби. • Участие в благотворителни акции. • Създаване на доброволчески клуб.
15	**Толерантни в различието.** • Създаване на мисловни карти и екипна работа с ученици със специални образователни потребности • Седмица на толерантноста • Инициатива «Розовата фланелка» • Благотворителна акция в помощ на деца в неравностойно положение.
16	**Запознаване с различни култури**. • Участие в международни проекти по програма Еразъм+ • Представяне на презентации, филми на традициите и обичаите на различни религиозни общности и етноси. • Срещи с деца от различни етноси с цел запознаване с техния бит и култура.
18	**Интернет безопасност.** • Използване на образователни материали в часовете на класния ръководител и информационни технологии и компютърно моделиране от сайта https://www.safenet.bg • Тренинг с училищния психолог по класове на теми свързани с кибер тормоза и начините за справяне с него. Изготвяне на постери по темата • Дейности свързани с електронно управление и медийната грамотност.
19	**Механизъм за защита или склонност към насилие вербално, физическо и психическо.** • Включване в различни спортни клубове. • Ангажиране вниманието на децата и включването им в извънкласни дейности включване в проект «Твоят час». • Тренинг с психолог, педагогически съветник • Проучване чрез анкети. • Провеждане на ролеви игри.

23	**Агресията – норми и отклонения. Укротяване на гнева.** • Игри и техники за управление на гнева. • Участие в ролеви игри. • Изразяване на гнева и негативните чувства чрез изкуството. • Въпросници сред учениците относно тормоза в училище. • Открит урок с участието на родители, запознаване с механизма за противодействие на тормоза. Видове тормоз и начини на действие.
24	**Как да се противопоставим на наркотиците, алкохола и тютюнопушенето.** • Участие в програма «Избирам себе си» - за усвояване на личностови и групови умения за превенция на употребата на психоактивни вещества. • Образователни филми. Среща с медицински лица. • Участие в проект «Заедно срещу цигарите», част от национален конкурс «Посланици на здравето».
25	**Правила за безопасност на движението.** • Беседи, практически състезания, викторини, състезание „Безопасно управление на велосипед“ • Срещи с представители на КАТ и РЗИ • Отбелязване ден за възпоменание на жертвите на ПТП • Изготвяне на маршрутна карта на всеки ученик.
26	**Как да се справям в критични ситуации при бедствия, аварии, инциденти ?** • Запознаване със схемата за евакуация в училище. Провеждане на учебна евакуация. • Участие в състезание по гражданска защита. • Проиграване на ситуация свързана с бедствия и аварии. • Участие в конкурс „С очите си видях бедата“

IV. ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ

А) Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Учебната, извънкласната и извънучилищната дейност.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

2. Спазване на правилника за дейността на училището.

Срок: през учебната година
Отг.: Директор, ЗДУД
Кл. ръководители

3. Провеждане на часа на класа на базата на рамковия план за провеждане на часа на класа с участие и на учениците.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

Б) Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции.

1. Честване на всички национални и училищни празници.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители
Ученически съвет

2. Запознаване и спазване на задължителните символи на Р.България и българското училище (национално и училищно знаме, държавен химн, герб, език, конституция и др.)

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

3. Изграждане на система за сътрудничество на родители, училищно настоятелство, културни институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието на младите хора.

Срок: през учебната година
Отг.:Класни ръководители

В) Здравно образование и екологично възпитание на учениците

1. Провеждане на здравни беседи на учениците

Срок: през учебната година
Отг.:Класни ръководители,
Медицинско лице,

2. Разглеждане на здравни теми в часа на класа - сексуална култура, наркомания, алкохолизъм, здравословен начин на живот и др.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

3. Мероприятия за озеленяване интериора на училището и училищните дворни площи.

7Срок: месец април, 2027 г.
Отг.: Класни ръководители

4. Мероприятия за почистване на училищните площи и района около училището

Срок: април, 2027 г.
Отг.: Класни ръководители

5. Отбелязване на Деня на Земята.

Срок: 22.04.2027 г.
Отг.:Класни ръководители, пед. съветник,
учител изобразително изкуство

6. Отбелязване на международния ден за опазване на околната среда.

Срок: юни, 2027 г.
Отг.: Класни ръководители

7.Провеждане на туристически походи и екскурзии.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

Г) Възпитаване в интеркултурна среда.

1. Провеждане на беседи, свързани със създаване на климат за сътрудничество на етническите и културните групи в класа в часа на класа.

Срок:през учебната година
Отг.: Класни ръководители

2. Създаване на мултикултурни общности (състави, отбори,екипи), за да се подобрят междугруповите отношения.

Срок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители,
учители, педагогически съветник, психолог,

3. Организиране на изложби, посветени на обичаите и традициите на различните етноси.

Срок: през цялата година
Отг.: Класни ръководители, пед. съветник, учител изобразително изкуство

Д) Развиване на физическата дееспособност на учениците

1. Изготвяне на ученически спортен календар на училището.

Срок: септември
Отг.: Учители по ФВС

Провеждане на спортни празници и турнири.

Срок: през учебната година
Отг.: Учители по ФВС

V. Екип за реализиране на програмата

Венелина Тодорова-зам. директор
Силвия Методиева - пед. съветник
Мадлена Никодимова- психолог
Ваня Тодорова-мед. сестра
Божидарка Катарджиева- начален учител
Весела Манчева- учител по музика
Силвия Костадинова – учител по изобразително изкуство
Симона Петрова –учител ЦОД
Геновева Иванова – учител ЦОД

Приложение № 5

VI. ПРИМЕРНИ ТЕМИ ЗА ЧАСА НА КЛАСА ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБАЗОВАНИЕ ЗА ОТДЕЛНИТЕ ЕТАПИ

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ	*ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ*
Здравето като ценност и качество на живота	Медиите и глобалната мрежа в обществения живот
Изкуството да сме здрави	Самовъзпитание на волята”Изгради се сам”
Режим на хранене	Задачите и отговорността на семейството, училището и обществеността за формиране на култура на поведението на младото поколение
Здравословна храна	Опознайте себе си
И кафето, и чаят могат да бъдат вредни	Съветвайте се с добри приятели
Хранителни разстройства - анорексия, булимия, преяждане	Опасностите, които ни дебнат днес
Храната- приятел или враг	Правете това, което позволяват възможностите ви
Наркотиците-илюзия, страдание, престъпност	Не бъдете егоисти
Промени в моето тяло	Научете се да се владеете
Интимност и интимни отношения	Правете това, което позволяват възможностите ви
Болести, предавани по полов път	Етническа, религиозна и езикова принадлежност
ХИВ и СПИН-какво да правя?	Пристрастяване към хазартни игри, интернет

Методи на контрацепция	Не на агресията и насилието
Не на тютюнопушенето	Бедствия, аварии инциденти
Вредата от алкохола	Не бъдете егоисти
Психично здраве	Научете се да се владеете
Личната хигиена	Свободното време и хоби
Пубертет – как да подготвим децата?	Борете се против скуката, мързела, безделието
Физиологични промени	Стремете се да прощавате
Хигиена на половата система Психично здраве	Обличайте се с вкус
Хомосексуализъм и сексуално поведение	Методи на сектите и травми нанесени от тях
Спортувайте преди всичко за здраве	Как да разпознаем сектата
ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ	***ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ***
Човешкото всекидневие - източници на замърсяване	Културни идентичности
Видове отпадъци-битови, производствени, строителни и др.	Културна осъзнатост
Видове замърсявания на околната среда - последици	Толерантност
Правила за съхранение и работа с опасни вещества и смеси	Културни различия
Водата - природен ресурс	Интеркултурни отношения
Водата –основен фактор за живот	Конфликти в мултикултурна среда
Биологично разнообразие - намаляване и изчезване на определени видове	Да приемем различния до нас, защото и ние сме различни от него
Биологично разнообразие - бракониерство	Аз и другите
Категории защитени територии	Светът на младите
Общество и околна среда	Проблеми с приятелите
Енергия и климат	Общуване с връстниците
Енергоспестяващи източници	Моята личност и моят свят
Екологични проблеми – природни бедствия	Сътрудничество между различните култури
Разделно събиране на отпадъци .Рециклиране	

VII. КОНТРОЛ

1. Контролът по провеждането на възпитателната работа се осъществява от директора на училището и заместник-директорите по учебната дейност.
2. Резултатите от изпълнението на програмата се отчитат на заседание на педагогическия съвет.
3. Начин на отчитане и индикатори за изпълнението на програмата

Индикатори:

Количествени:

- брой и вид проведени дейности;
- брой включени ученици в различни организационни форми; брой привлечени родители и представители от други институции

	КЛАС											
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**
Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1
Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“								2	2	2	2	12
Военно обучение и защита на родината										5	5	
Безопасност на движението по пътищата	9	6	6	6	5	5	5	4	4	4	1	1
Защитата на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	3	3
Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Кариерно ориентиране				1			1			1		
Превенция и противодействие на корупцията					1	1	1	2	2	2	2	2
Електронно управление и медийна грамотност				1	1	1	1		1	1	4	
ОБЩО	**20**	**17**	**17**	**19**	**22**	**22**	**23**	**22**	**23**	**29**	**26**	**27**

Качествени:

- осъществен напредък и развитие на учениците;
- степен на удовлетвореност от програмата;
- експертна оценка от представители на училищното ръководство и учители за ефективността на Програмата.